

ВИСНОВОК

про наукову новизну, теоретичне та практичне значення результатів дисертації аспіранта кафедри технології виробництва продукції тваринництва Полтавського державного аграрного університету

Шпирни Івана Геннадійовича

за темою: «Вплив породи та віку свинок при відлученні на їх ріст та відтворювальну здатність», що подається на здобуття наукового ступеня доктора філософії за спеціальністю 204 Технологія виробництва і переробки продукції тваринництва, галузь знань 20 Аграрні науки та продовольство

Актуальність теми дисертації: Сучасне свинарство характеризується швидкими темпами генетичного прогресу, насамперед у напрямі підвищення багатоплідності свиноматок материнських порід, таких як велика біла та ландрас. За останні десятиріччя продуктивність цих порід суттєво зросла, що дало змогу стабільно отримувати великі гнізда. Проте зростання багатоплідності водночас супроводжується підвищеними вимогами до технологічних рішень, які забезпечують реалізацію генетичного потенціалу племінних тварин.

У товарному свинарстві відбувається активний перехід до інтенсифікації використання свиноматок – скорочення тривалості репродуктивного циклу, підвищення кількості опоросів на свиноматку в рік, збільшення обсягів виробництва поросят при незмінній або навіть зменшеній чисельності основного стада. Така стратегія дозволяє підвищити ефективність виробництва, однак значно збільшує навантаження на організм свиноматок, що вимагає точного наукового обґрунтування параметрів інтенсивного відтворення.

Особливої уваги потребує оптимізація тривалості підсисного періоду, оскільки саме цей фактор визначає відновлення репродуктивної функції свиноматки, ріст і збереженість поросят, подальшу продуктивність ремонтного молодняку та економічні результати господарства. Скорочення підсисного періоду з метою інтенсифікації обороту стада широко застосовується у промислових системах, проте наслідки такого підходу є неоднозначними. Зменшення тривалості лактації може прискорювати повернення свиноматки до охоти, однак погіршує ріст, життєздатність і здоров'я поросят.

У племінному свинарстві необхідно не лише зберегти високу відтворювальну здатність свиноматок, а й забезпечити формування повноцінного, конкурентоспроможного ремонтного молодняку. Тому виникає потреба у пошуку таких режимів використання свиноматок, які поєднували б інтенсивність виробництва з високою якістю потомства.

Незважаючи на значний обсяг досліджень, питання оптимальної тривалості підсисного періоду для високопродуктивних свиноматок сучасних генотипів залишається недостатньо вивченим. Особливо відсутні дані щодо

комплексного впливу цього фактора на відтворювальну здатність свиноматок, ріст і розвиток поросят до та після відлучення, формування продуктивних ознак ремонтних свинок та економічну ефективність виробництва.

Таким чином, дослідження, спрямовані на визначення оптимальної тривалості підсисного періоду в умовах сучасної багатоплідності та інтенсивних технологій, є вкрай актуальними. Вони дозволяють забезпечити раціональне використання генетичного потенціалу материнських порід, підвищити економічну стійкість підприємств і сформувані науково обґрунтовані рекомендації для удосконалення системи відтворення у племінному й товарному свинарстві.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами.

Дисертацію підготовлено відповідно до тематичних планів науково-дослідних робіт кафедри технології виробництва продукції тваринництва Полтавського державного аграрного університету за темами: "Розроблення та впровадження ефективних новітніх репродуктивних біотехнологій у свинарстві" (номер державної реєстрації 0119U101637) та «Розроблення новітніх фізіолого-біохімічних та селекційно-технологічних методів підвищення продуктивності сільськогосподарських тварин» (номер державної реєстрації 0124U002065).

Особистий внесок здобувача. Здобувач особисто здійснив пошук і аналіз літератури за темою дисертаційної роботи, сформулював мету та визначив основні етапи наукового дослідження – від планування схеми експерименту, разом з науковим керівником, до аналітичного опрацювання результатів та формулювання висновків. Виконано відбір матеріалу та його дослідження за всіма методиками. Отримані результати статистично оброблені та узагальнені.

Здобувачем здійснено інтерпретацію отриманих результатів, сформульовано наукову новизну, практичне значення, висновки та пропозиції виробництву. В опублікованих працях в співавторстві, за згодою, використано лише особисті результати досліджень, які відображено у списку представлених робіт.

Обсяг і структура роботи та її методичний рівень. Дисертація містить вступ, огляд наукової літератури з обґрунтуванням обраного напрямку досліджень, розділи з описом матеріалів і методів, результати досліджень та їх узагальнення, висновки, рекомендації для практичного застосування, список використаних джерел і 9 додатків. Загальний обсяг дисертації становить 249 сторінок друкованого тексту, з яких 178 сторінок припадає на основну частину. У роботі наведено 41 таблиця і 13 рисунків. Бібліографічний список включає 294 джерела, з них 212 – латиницею.

Огляд літератури здобувачем викладено в логічній послідовності. Проаналізовані результати експериментів та висновки багатьох вчених, що вивчали вибрану проблематику, ґрунтовно проаналізовані й лаконічно викладені. Отже, огляд літератури викладений на достатньому науковому та методичному рівнях. Усвідомлення проблеми є визначальною підставою для правильного формування структури роботи, вибору методик досліджень,

планування і проведення експериментів, а також подальший аналіз і узагальнення отриманих даних.

Здобувачем здійснено добір поголів'я свиноматок материнських порід велика біла і ландрас, організовано проведення експериментів та забезпечено контроль за дотриманням технологічних параметрів утримання й годівлі тварин. Організовано проведення під час експериментів обліку відтворювальних показників, зважування поросят у динаміці, визначення середньодобових приростів, фіксацію випадків захворювань, оцінку адаптаційної стійкості та збереженості молодняку.

Здобувач особисто здійснив збирання первинних даних, їх систематизацію, статистичне опрацювання з використанням методів кореляційного та дисперсійного аналізу, визначення впливу технологічних факторів на продуктивність, життєздатність і ріст молодняку. Виконано розрахунок економічної ефективності за різних варіантів тривалості підсисного періоду, оцінено собівартість вирощування поросят, рентабельність та інтенсивність використання свиноматок.

Достовірність та обґрунтованість отриманих результатів та запропонованих автором рішень, висновків, пропозицій, сформульованих у дисертації, не викликає сумніву. Обґрунтованість отриманих експериментальних даних забезпечено використанням сучасних методів досліджень, проведення достатньої кількості експериментів. Вибрані матеріали та методи для проведення експериментів здобувачем, дозволили отримати обґрунтовані дані, вирішити поставлені завдання та досягти загальної мети дослідження.

Результати досліджень опрацьовані статистично, в більшості зведені у таблиці та представлені на рисунках, узагальнені та детально опрацьовані.

Обґрунтованість наукових положень, висновків і рекомендацій дисертації підтверджується:

- відповідними методичними підходами до проведення експериментів, та послідовністю виконання етапів досліджень;
- достатньою кількістю тварин які були залучені до експериментів для одержання вірогідних даних;
- математичною обробкою одержаних результатів, що дало можливість встановити їх вірогідність.

Таким чином, на основі вищезазначеного, робимо висновок, що ступінь достовірності й обґрунтованості отриманих результатів та сформульованих автором висновків і запропонованих рекомендацій виробництву, які впливають з результатів досліджень, є достатньо високим.

Ступінь новизни основних результатів дисертації порівняно з відомими дослідженнями аналогічного характеру. Науково обґрунтовано відмінності селекційного потенціалу порід через виявлені особливості кореляцій між основними відтворювальними та ростовими показниками, що дозволяє уточнити напрямки селекції в материнських лініях. Поглиблено і розкрито вплив скорочення підсисного періоду на ріст, збереженість, післявідлучну стійкість, частоту діареї та динаміку компенсаторного росту

молодняку обох порід, що дало змогу комплексно оцінити біологічні межі інтенсифікації. Уперше проведено зіставний аналіз свиноматок порід велика біла та ландрас щодо їх продуктивних і адаптаційних властивостей у тісному зв'язку з режимами використання та тривалістю підсисного періоду. Пріоритетним є встановлення частки впливу керованих виробничих факторів, насамперед тривалості лактації, на варіацію ростових показників (до 39,5%) у порівнянні з мінімальним породним впливом, що дозволяє оптимізувати технологічні регламенти вирощування ремонтних свинок. Дістали подальшого розвитку наукові уявлення щодо взаємозв'язку між віком відлучення, наступною продуктивністю свиноматок та економічною ефективністю виробництва молодняку у племінній та товарній ланках господарства. Завдяки інтегрованому аналізу продуктивних характеристик, адаптаційної стійкості, конверсії корму та витрат на ветеринарно-профілактичні заходи уточнено оптимальні параметри інтенсивного вирощування племінних свинок різних материнських порід. В цілому завдяки проведенню досліджень на одній виробничій базі отримано цілісну картину впливу інтенсифікації на відтворення, ріст, здоров'я та економічні результати, що забезпечує наукове підґрунтя для удосконалення технології інтенсивного використання свиноматок і формування високопродуктивних свиноматок.

Практичне значення результатів дослідження. Розроблено науково обґрунтовані рекомендації щодо інтенсифікації вирощування племінних свинок материнських порід, які базуються на основі оптимізації тривалості підсисного періоду, що дозволяють досягати балансу між швидкістю обороту свиноматок та збереженням біологічного потенціалу поросят.

Практичні напрацювання дослідження можуть бути використані для вдосконалення технологічних карт: вирощування поросят, ремонтних свинок, і надремонтного молодняку, планування структури стада та регулювання частоти опоросів.

Розраховані економічні показники дають можливість знизити собівартості вирощування одного поросяти, підвищити рентабельність за рахунок збільшення кількості опоросів на свиноматку в рік і розширення обсягів реалізації племінного молодняку. Отримані дані можуть використовуватися для розроблення програм селекції в материнських лініях, спрямованих на підвищення багатоплідності, життєздатності та інтенсивності росту свиней.

Результати дослідження впроваджені у виробничу і наукову практику підприємства ТОВ «НВП «ГЛОБІНСЬКИЙ СВИНОКОМПЛЕКС» і Інституту свинарства і агропромислового виробництва НААН.

Матеріали дисертаційної роботи використовуються в освітньому процесі Полтавського державного аграрного університету і Полтавського університету економіки і торгівлі.

Повнота опублікування результатів дисертації та особистий внесок здобувача до всіх наукових публікацій, опублікованих із співавторами та зарахованих за темою дисертації. За матеріалами дисертаційної роботи опубліковано 9 наукових праць, з них 6 - у фахових наукових виданнях

затверджених МОН України, 3 – тезах доповідей, які представлено у збірниках матеріалів міжнародних і всеукраїнських науково-практичних конференцій.

Список праць, опубліковані за темою дисертації:

Наукові праці, в яких опубліковані основні наукові результати дисертації.

Статті у наукових виданнях, включених до Переліку наукових фахових видань України

1. Шостя А.М., Шпирна І.Г. Вплив породи та тривалості лактації на відтворювальні якості свиноматок в умовах промислового виробництва. Аграрний вісник Причорномор'я. 2025. Т.115. С.212–238. <https://doi.org/10.37000/abbsl.2025.115.17> (Дисертантом виконано експериментальну частину, біометричну обробку результатів досліджень та їх аналіз, формування висновків).

2. Шостя А. М., Шпирна І. Г. Вплив тривалості попередньої лактації на відтворювальні якості свиноматок великої білої та ландрас порід за чистопородного їх розведення. Scientific Progress & Innovation, 2025. Т.28(3). С. 146–156. <https://doi.org/10.31210/spi2025.28.03.23> (Дисертантом виконано експериментальну частину, біометричну обробку результатів досліджень та їх аналіз, формування висновків).

3. Шостя А. М., Шпирна І. Г. Ефективність отримання та вирощування поросят за різної тривалості лактації у свиноматок материнських порід. Аграрний вісник Причорномор'я. 2025. Т.116. С.307–328. <https://doi.org/10.37000/abbsl.2025.116.21> (Дисертантом виконано експериментальну частину, біометричну обробку результатів досліджень та їх аналіз, формування висновків).

4. Шостя А. М., Шпирна І. Г. Вплив тривалості лактації на ріст і ефективність використання кормів ремонтних свинок ландрас і великої білої порід. НВ ЛНУ ветеринарної медицини та біотехнологій. Серія: Сільськогосподарські науки. 2025. Т.27(103). С.237–249. <https://doi.org/10.32718/nvlvet-a10328> (Дисертантом виконано експериментальну частину, біометричну обробку результатів досліджень та їх аналіз, формування висновків).

5. Шостя А. М., Шпирна І. Г. Вікові особливості компенсаторного росту та фізіологічної адаптації свинок великої білої та ландрас порід за різних термінів їх відлучення. Scientific Progress & Innovations. 2025. Т.28(4). С.106–115. <https://doi.org/10.31210/spi2025.28.04.15> (Дисертантом виконано експериментальну частину, біометричну обробку результатів досліджень та їх аналіз, формування висновків).

6. Михалко О. Г., Шостя А. М., Шпирна І. Г., Маховий О. Г., Щербатюк Н. В., Махно К. І. Вплив породи та тривалості підсисного періоду на продуктивність та економічну ефективність вирощування ремонтних свинок. Вісник Сумського національного аграрного університету. Серія: Тваринництво. 2025. №4. С. 45–63. DOI: <https://doi.org/10.32782/bsnau.lvst.2025.4.7> (Дисертантом виконано

експериментальну частину, біометричну обробку результатів досліджень та їх аналіз, формування висновків).

Наукові праці, які засвідчують апробацію матеріалів дисертації

7. Шпирна І. Г. Інтенсивність росту та ефективність використання кормів ремонтними свинками великої білої і ландрас порід, відлученими в різному віці під час їх дорощування. Інноваційні аспекти та перспективи розвитку технології виробництва і переробки продукції тваринництва : матеріали Міжнар. наук.-практ. конф. (24-25 жовтня 2025 р., м. Миколаїв). С. 62–64.

https://www.mnau.edu.ua/files/podii/2025/10/zbirnik_24_10_2025.pdf?utm_source=chatgpt.com

8. Шпирна І. Г. Відтворювальна здатність свиноматок за різної тривалості попередньої лактації. Сільськогосподарська освіта та наука України: історія, місія та візія, матеріали конференції присвячені ювілейним датам від дня заснування Полтавського товариства сільського господарства (160-річчя), Полтавської сільськогосподарської дослідної станції (115-річчя) та Інституту свинарства і агропромислового виробництва НААН (95-річчя) : зб. матеріалів Міжнар. наук.-практ. конф. (5 листопада 2025 р., м. Полтава). С.129-131.

URL:<https://svinarstvo.com/index.php/ua/naukova-biblioteka/materiali-konferentsij/1006-silskohospodarskaosvita-ta-nauka-ukrayiny-istoriya-misiya-ta-viziya>

9. Шпирна І. Г. Вплив тривалості попереднього підсисного періоду на відтворні якості свиноматок різних порід. X Всеукраїнська науково-практична інтернет-конференція «Актуальні питання технології продукції тваринництва»: збірник матеріалів X Всеукр. наук.-практ. інтернет конф. (23 грудня 2025 р., м. Полтава). С.62-63.

<https://www.pdau.edu.ua/sites/default/files/node/1239/2materialyxvseukrayinskoynaukovo-praktychnoyiinternet-konferenciyi531472.pdf>

Відомості щодо проведення біоетичної експертизи дисертаційних досліджень. Експериментальна частина роботи проводилась з урахуванням «Загальних етичних принципів експериментів на тваринах», схвалених на Національному конгресі з біоетики (Київ, 2001) із дотриманням міжнародних вимог Європейської конвенції «Про захист хребетних тварин, що використовуються для дослідних та інших наукових цілей» (Страсбург, 1986) (протокол № 7 від 15.11.2023 р.).

Дотримання принципів академічної доброчесності. У представленій дисертаційній роботі не виявлено академічного плагіату, фабрикації та фальсифікації. Дисертація є завершеною науковою роботою, а одержані результати важливі та мають наукове та практичне значення.

Висновок

Дисертаційна робота Шпирни Івана Геннадійовича на тему: «Вплив породи і віку свинок при відлученні на їх ріст та відтворювальну здатність» оформлена згідно з наказом Міністерства освіти і науки України від 12 січня

2017 року № 40 «Про затвердження Вимог до оформлення дисертації» та МОН України від 31.05.2019 № 759 зі змінами і доповненнями, є завершеною науково-дослідною роботою, яка за актуальністю обраної теми, науковою новизною, теоретичним та практичним значенням отриманих результатів, рівнем і обсягом виконаних досліджень, повністю відповідає вимогам, що передбачені Порядком присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії (затвердженого Постановою Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 р. №44 із змінами, внесеними згідно з Постановами КМ № 341 від 21.03.2022, № 502 від 19.05.2023 та № 507 від 03.05.2024 року).), і рекомендована до проведення публічного захисту на здобуття наукового ступеня доктора філософії галузі знань 20 Аграрні науки та продовольство за спеціальністю 204 Технологія виробництва і переробки продукції тваринництва.

Рішення прийняте відкритим голосуванням:

за – 10

проти – 0

утримались – 0.

Голова розширеного засідання:

доктор сільськогосподарських наук,
старший науковий співробітник,
професор кафедри технології виробництва
продукції тваринництва,
гарант освітньо-наукової програми
«Технологія виробництва і переробки
продукції тваринництва»

Павло ВАЩЕНКО

Секретар засідання:

кандидат сільськогосподарських наук, доцент,
доцент кафедри біології продуктивності
тварин ім. академіка О.В. Квасницького

Олена МИРОНЕНКО

«12» квітня 2026 р.

